

EGY FORDÍTÁS JÓ ÉS ROSSZ OLDALAIRÓL

Fordítani egyik nyelvről a másikra igen nehéz munka. Ezt azért tudom, mert jómagam is tettem néhány kísérletet. Néha sikerült is. Nem mindig.

Így, például, egyik alkalommal a horvát „mažurana“ szó hogy hogyanem, „majoránna“ helyett „bazzalikom“ lett nálam is. Beismerem, nagy hiba volt. De nem az egyedüli. Másik alkalommal elképedve láttam, hogy a „ringó csipejű“ leányból olyan tenyeres-talpas teremtmény lett, akinek a léptei nyomán nemcsak a falak és polcok rengtek, hanem a csipeje is. (Itt nincs szándékomban taglalni, hogy az első az én hibám volt, a másik pedig a korrektor figyelmét kerülte el.)

Ezektől és az ezekhez hasonló elkerülhető hibáktól eltekintve is — nemcsak jugoszláviai vonatkozásban, hanem világviszonylatban is — ritkán születnek abszolút tökéletes irodalmi fordítások. Ez természetesen távolról sem jelenti azt, hogy a fordítók tollából nem kapunk egészen élvezhető írásokat. Itt csak az egészen hű, az eredetit mindenben — a lényegen kívül zamatban, színben, nyelvi fordulatokban stb. — tökéletesen visszaadó fordítás elkészítésének nehézségeire akarok rámutatni.

A magyar irodalomban — de ugyanígy más népek irodalmában is — nem egy világhírű vers, elbeszélés, szindarab vagy más mű több fordítást is megér. Goethe: Wanderers Nachtlied c. rövid versének négy magyar, két eszperantó és egy horvát fordítását ismerem. Nem állítom, hogy a hét fordítás hét új vers, de bátran mondhatom, hogy a fordítók ugyanazt a német szót csak elvéve adták vissza ugyanazokkal (az egymás között egyező) szavakkal.

Ennek illusztrálására elég e versnek csak egy sorát összehasonlítaniunk az eredetivel.

Íme:

Die Vögelein schweigen im Walde. (Goethe eredetije.)

Bokrában hallgat a madár. (Száz Károly fordítása.)

Madárka se rebben a fák bogára, (Kosztolányi D. fordítása.)

Már búvik a berki madárka, (Tóth Árpád fordítása.)

A madárka némán üli fészket. (Szabó Lőrinc fordítása.)

Pjevanje ptica je stalo. (Kombol Mihovil fordítása.)

Ez természetesen nem azt jelenti, hogy az egyik vagy másik fordítás rossz. Távolról sem. Nekem mind az öt tetszik, mind az öt nagyon szép, a két eszperantó fordítással együtt. Sokan nem is tudunk, de nem is kell döntenünk, hogy melyik fordítás a szebb. Az egyik Szászknak, a másik viszont Kosztolányinak adná a pálmát, és így tovább. Nem egyszer megtörténik, hogy az elsőnek olvasott fordítás tetszik legjobban.

Hogy a fordításnál mennyire nem a szó szerinti fordítás a lényeges, arra jó példának találok Rimbaud-nak a „Les effarés“ c. versét. (A vers arról szól, hogy öt szegény kisfiú sóvárogva néz be a pék pincehelyiségének ablakán, amikor az a kenyeret készíti és rakja be a kemencébe.) Ha a vers magyar címét a szótárból akarnánk kikeresni, akkor a „meg-rémültek“, „elrémültek“ szó felelne meg a legjobban. Az általam ismert

három magyar fordító egyike sem esett ebbe a hibába. Rónai György „Riadtak“ címet adott a versnek, József Attila „A meghökkentek“ címet találta legjobbnak, míg Kosztolányi Dezső a vers egész tartalmának legmegfelelőbb szót lelte meg: „Kenyérlesők“. (Természetesen nincs kizárva, hogy valakinek a másik cím legyen a legjobb, a legszebb.)

Íme, hogyan lehet az eredeti szótól eltérő másik szó a fordításban találhatóbb, mint maga az eredeti.

Átnéztem Ivó Andrics „Nyuszi“ c. elbeszélésének magyar fordítását s abban meglepően találó kifejezéseket, nagyon sok szép mondatot olvastam ennek a tételnek alátámasztására. (Ivó Andrics: „Nyuszi“, fordította: Herceg János, Bratsztvo-Jedinsztvo kiadás, Noviszád, 1949.) Mind felsorolni nem lenne elég helyünk, de nem is szükséges. Csupán néhány példára szeretnék rámutatni.

Az eredeti (Ivó Andrics: Nove pripovetke, Kultúra kiadása, Belgrád, 1948.) 154. oldalán található: „...on ciglu, ja kriglu...“ kifejezés szó szerinti fordítása csak rosszul sikerült halvány képét nyujtaná annak, amit a fordító olyan találóan nyujtott: „...ő az orsót, én a korsót...“ Vagy mennyire szokatlan lenne s egyben nem is volna olyan szép, ha a fordító szóról-szóra adta volna vissza az eredeti 160. oldalán lévő részt, ahol a gyerekekről szólva, Andrics így ír: „...jedno drugom do uva“. A fordítás 30. oldalán ugyanilyen kép tárul elénk, de — hogy úgy mondjam — magyarul: „... úgy sorakoznak benne a gyerekei, mint az orgonásipok“. Vagy nézzük a 169. oldalon a „... bez obzira na sneg, vetar ili kišu...“ szöveget. A magyar fordítás így hangzik: „...akár esett, akár fujt...“ (40. old.) Mennyivel szebb ez, mintha a fordító a szerb szavaknak megfelelő magyar jelentéseket rakta volna egymás mellé.

Az eredeti 175. oldalán található verses mondókát sem olyan könnyű magyarul visszaadni. A „Nyuszi“ fordítójának ez mégis sikerült. Íme a párhuzamos szöveg, ahol a fordítás ugyanazt a hangulatot, azt a gondolatot adja, ami az eredetiben van, annak ellenére, hogy a fordítás szavai nem egyeznek az eredeti szöveg szavaival, mivel a hangsúly a „meglátjuk“-on van:

Videće se Lekino poštenje,   Majd meglátjuk, ha látjuk,

Kad pronesu dete na krštenje.   Elfogy-e a kalácsuk?

Ezzel kapcsolatban még egy utolsó példát: „...sa radosnim čudjenjem oseti da je svaki čovek sposoban za otpor i udarac.“ (230. old.) Magyarul ez a rész ugyanolyan szép, mint az eredeti: „...örömteli csodálkozással érezte...“, hogy minden emberben van ellenállás és mindenki tud ütni. Valószínűnek tartom, hogy tíz másik vajdasági fordítónak sem sikerült volna ilyen szépen, ilyen találóan visszaadni az eredeti szöveg gondolatát és hangulatát.

Ezeket és az ehhez hasonló részeket élvezettel olvastam, és hálás vagyok a fordítónak. Részben ez az, ami arra is kötelez, hogy az észlelt hibákra, hiányokra is rámutassak annak az érdekében, hogy a „Nyuszi“ fordítója s vele együtt a többi fordító is kerülje az alábbiakban feltüntetett s a hozzájuk hasonló tévedéseket, hibákat. S ami a leglényesegebb, a szükségtelen sietést és a velejáró felületességet.

Tehát — hangsúlyozni kívánom — eddig megegyezhetünk abban, hogy a szép fordításhoz nemcsak hogy nem szükséges a szó szerinti fordítás, hanem sokszor éppenséggel kerülni kell ezt a módszert.

Hogy ez az út mennyire csálóka, láthatjuk abból is, hogy pl. az újvidéki rádió egyik adásában (1953. jan. 16-án a déli híradóban) a „csu-

kamájolajat“ „halolajnak“ nevezte el, mert a kérdéses beszámolót, a pancsovai napközi othonból, egész biztosan szerbből fordították. A „csukamájolajat“ pedig szerbül „riblje uljenek“ mondják, ami viszont magyarul szószerint valóban „halolaj“ lenne, ha a magyar nyelvben már nem lenne külön kifejezés erre. Természetesen a magyar „csukamájolajat“ sem szabad szószerint fordítani szerbre. Mint ahogy a szerb „gore-dole“ vagy „levo-desno“ is fordított sorrendet kap a magyarban: „le-föl“ és „jobbra-balra“ (nem pedig: föl-le és balra-jobbra).

A fentihez hasonló felületes fordítás az is, amikor a „Magyar Szó“ az „amerikai mogyoró“ helyett „kikirikit“ ír.

Ezek a hibák némileg érthetők — ha nem is mindig elkerülhetetlenek — a nagyon is gyors munkát követelő rádiónál és körforgógépnél, ahol gyakran úgyszólván az írógépből viszik a szöveget a szedőgéphez, illetve a mikrofonhoz. Azonban folyóiratainknál és könyvkiadásunknál semmi sem menti az ilyen és hasonló — vagy ezeknél is súlyosabb — hibákat.

Természetesen, figyelembe kell venni azt is, hogy sajtóhiba is van a világon. Ilyen sajtóhiba Ívó Andrics „Nyuszi“-jában is van. Az 5. oldalon „késői“ csalódás felel meg a szerb „poznih“ kajanja kifejezésnek. A nyomtatásban mégis „keserű“ csalódás jelent meg. A 7. oldalon pedig a fordító biztosan „olthatatlan“ vágynak fordította a szerb „neodoljivu“ želju-t (az eredeti 138. old.) Nyomtatásban ez a vágy „otthontalan“ lett. Tovább: a 38. oldalon az évszám tévesen 1939, mert az eredetiben (a 167. old.) 1938 áll. A fordítás 52. oldalán tévesen tettek be egy sort két helyre, de ezzel szemben egy egész sor kimaradt (a 4. és 8. bek.); a 71. oldalon „frontok“ helyett „fontok“ vannak.

Ezek még olyan hibák, amelyeket a figyelmesebb olvasó valahogyan észrevesz. Sajnos nem követelhetjük meg minden olvasótól az ilyen figyelmes olvasást.

A további észrevétel azonban már az érem másik oldalát mutatja. A sok, nagyon sok szép kifejezés, mondat és részlet mellett találhatóunk ebben a könyvben olyan szót, mondatot vagy egész bekezdést is, amely távol áll az eredetitől, néha éppenséggel az eredeti ellenkezője. Ne értjük félre, itt nem olyan szavakról, kifejezésekről vagy részletekről van szó, amelyeket fordíthatunk akár így, akár úgy. Nem. Fentebb arról beszéltünk, hogy helyenként nem szabad szószerint fordítanunk. Itt ellenkezőleg olyan részleteket sorolunk fel, ahol a fordítónak követnie kell az eredeti szöveget.

Lássuk csak sorjában.

Az eredeti elbeszélésben a 148. oldalon ez a szöveg olvasható: „...uhvatio ga je za rame i prodrmusao.“ Ez azt jelenti, hogy „...megfogta a vállát és megrázta.“ A fordítás 18. oldalán azonban ez áll: „...rácsapott a vállára és felkiáltott.“

Az eredeti 150. oldalán így hangzik a szerb szöveg: „...kaže kape-tan Mika dobroćudno...“ Itt a „dobroćudno“ „jóindulatú“-t jelent. De a fordításban mást: „...mondta Miķa százados csodálkozva...“

Az eredeti 153. oldalán ezt olvashatjuk: „To odelo se sastoji od po-širokih i podugačkih crnih gaćica za kupanje, koje izgledaju kao male, kratke dimije...“ Itt a „dimije“ a bosnyák nők bő rancos viseletére, a bugyogós szoknyafélére akarja emlékeztetni az olvasót. A fordítás olvasásakor azonban egészen más kép tárul elénk: „Öltözéke egy bő és félhosszú (tehát: po-dugaćak) fekete fürdőnadrágból áll, melynek szárai a kályhacsőre emlékeztetnek...“

Az eredeti 154. oldalán lévő „...kaže gazda Stanko preko volje.“ (azaz „kedvetlenül“) ilyen magyar szöveget kapott: „— felelte Sztánko gazda igazán felülmúlva önmagát.“ (A fordítás 24. old.)

„...čuo nešto bliže o kapetanu Miki“ szövegben (156. old.) a „nešto bliže“ azt jelenti: „valami közelebbit“ vagy „közelebbi adatot vagy adatokat“ tudott meg. A fordításban ezt látjuk: „...érdekes dolgokat tudott meg Mika százados sorsáról.“ Holott a könyv következő részlete egyáltalán nem „érdekes“, hanem olyan valami, amit Nyuszi eddig nem tudott Mika századosról. Tehát „közelebbi“ adat. (A fordítás 26. old.)

Ezen és a következő oldalon előfordul a „šeret“ és a „šeretluk“. Ez „ámító“-t, „szélhámos“-t, illetve „ámítás“-t, „szélháosság“-ot jelent. A fordítás 27. oldalán azonban „Ravasz... róka“ és „ravaszság“ lett belőle, bár a könyvben szereplő rendőrségi besúgó úgy szeretné beállítani Mika százados személyét (akit valamilyen baloldali röpcédulával kapcsolatban nyugdíjaztak a katonaságnál), hogy szélhámos, ámító ember, tehát ne higgyenek szavainak, óvakodjanak tőle. Viszont a ravasz ember nem egyszer a neki jogosan kijáró valamihez jut ravaszással s ennek az egyszerű, becsületes emberek csak örülnek. Andricsnál ebben a jelenetben a beszélő nem ilyennek akarta Mika századost lefesteni.

Az eredeti 161. oldalán: „Mika se ponajviše izražavao nejasnim maksimama...“ Ez a „maksima“ szó „meghatározás“-t vagy „szabály“-t, „életszabály“-t (latinul „maxima“-t) jelent és nem „tulzások“-at, ahogyan az a fordítás 32. oldalán áll.

A „jola“ szó két helyen található az eredeti szövegben, a 162. és a 163. oldalon. Tudtommal a magyar nyelv is ugyanígy használja ezt a speciális sportcsónakot jelentő nemzetközi szót (yola). A „Nyuszi“ magyar fordításában, a 33. oldalon ez a szó teljesen kimaradt, a 34. oldalon pedig „regatta“ lett belőle.

A 33. oldalon van egy másik hiba is. Az eredeti 163. oldalán lévő „...kormani jedinim veslom, koje je kuso i nagorelo...“ szövegben a „kuso“ minden fordítás nélkül „kuszá“-t jelent (vagy csonkát, rövidet, megkurtítottat) és nem „görcsös“-et.

„...okorelom rukom tare...“ (163. old.) azt jelenti: „...kérges kezével megtörli...“ Esetleg nem lenne rossz a „kicszerzett“ vagy még a „kicserepedett“ sem. A fordítás 34. oldalán mégis ez áll: „...inas kezével megtörli...“

Elvben nem vagyok az idegen szavak használata ellen. Az idegen szavakat nem egyszer nem is helyettesíthetjük magyar szavakkal. Tehát nem hiba, ha idegen szót használunk, de az már igen, ha az idegen szót meghagyjuk idegenes alakjában. Így a „Nyuszi“ 35. oldalán a sportolók helyett két izben is olvashatjuk a „sportisták“ kifejezést. Ez annál szembetűnőbb, mert a szerb szövegben még mintegy tízszer előforduló „sportisti“ szót a fordító — e két hely kivételével — mindenütt „sportolók“-nak írta.

A szerb „skorojević“ az eredeti 165. oldalán „újgazdagot“ jelent, tehát kedvezőtlen színben mutatja azt, akiről szó van. Nézzük, mi lett ebből a szerb szövegből: „Muž, mlad gazda, skorojević, žena mu snob i pomodarka...“ Íme: „A férj, fiatal, igyekvő ember, felesége kényes divathölgy...“ (A fordítás 36. oldalán.) Tehát a férj nemhogy rossz színben tűnne fel, hanem éppenséggel „igyekvő“ ember, a felesége pedig nem sznób, csak úgy, egy kicsit kényes. Így csak az maradt ki az eredetiből, amit Andrics éppen ki akart emelni, hogy ez a házaspár újgazdag.

nagyképű, ami az akkori belgrádi körök felső rétegeiben nem is volt olyan ritkaság.

Az eredeti 166. oldalán lévő szöveg: „...svaka od njih troši po dve očeve mesečne plate za jedan mesec.“ a fordításban (a 38. old.) átalakuláson ment keresztül: „...mindegyikük háromszor annyit költ...“

Andricsnál a 168. oldalon ez áll Jelicáról: „Plava, smedjih očiju, vitka i snažna, najbolji „latinac“ u razredu, „najzanimljivija od sve moje dece“, kako je govorila Marija, koja je još od detinjskih godina otkrila da je devojčica „blagorodna i čvrsta u svemu“. A mondat elején nincs semmi baj a fordítással (a 39. oldalon), de azután kisiklik: „...akiről Mária szeretette azt mondani: „mindannyiunk között ez a legérdekesebb gyerekem“ s aki már kicsi korában megtanulta, hogy a „legszebb női erény a jólelkűség és állhatatosság“. Amint látjuk, a magyar fordítás nem egyezik a szerb eredetivel. A „mindannyiunk“ még lehet sajtóhiba, de Andricsnál Mária volt az, aki leányánál, Jelicánál, már annak gyermekkorától kezdve észrevette, hogy „jólelkű és mindenben állhatatos“. Ebből, persze, következtethetünk — de csak következtethetünk — arra, hogy Jelica ezt már kicsi korában megtanulta. Andrics azonban ezt a szerb szövegben nem írta meg. Márpedig a fordító vállán kettős felelősség nyugszik: szépen írni a fordítás nyelvén, és hűen adni vissza a fordítás nyelvén azt, ami az eredeti szövegben áll. És nem mást! (A „Nyuszi“ fordításában az első követelménnyel — a jelentéktelen kivételtől eltekintve — nincs baj, sőt szépnek, élvezetesnek mondható a fordítás nyelvezete. A második követelmény helyenkénti szemelől tévesztése sem hat különösen zavarólag arra, aki csak a magyar szöveget olvassa. Itt azonban a két szöveg összehasonlításáról van szó.)

Az eredeti 169. oldalán lévő „do Zvezde“ a fordítás 40. oldalán „Zvezdara“ lett. Tudni kell, hogy Belgrádban van Zvezda, és a város egészen más részén Zvezdara (a csillagvizsgáló környéke). Andrics Nyuszija a jelzett részletnél nem a csillagvizsgáló környékén járt.

A szerb „parastos“ (173. old.) tulajdonképen gyászmisét jelent, de használják a „gyászjelentések“-re is. A fordítás 44. oldalán is talán szebb lett volna így írni a szokatlan „elhalálzási jelentések“ helyett.

Az eredeti 174. oldalán ilyen szöveg áll: „...i da on želi i očekuje druga, bolja rešenja...“ Ez azt jelenti „...és hogy más, jobb megoldást vár...“ Tehát a fordítás 46. oldalán olvasható „...hogy nem is vár más, jobb megoldást...“ éppen az ellenkezője annak, ami az eredeti szövegben van.

Ehhez csatlakozik mindjárt a következő, 175. oldalon található szöveg és annak fordítása (a 46. oldalon). „A Zeko sve češće misli o ljudima koji, kao Margita, rade i žive kao da će doveka drugi rat voditi, a oni treba samo da se dobro snabdeju i izdrže dok rat ne prodje i dok se opet ne vrate dobra vremena od pre rata.“ Azt hiszem, egészen világosan látszik, miről ír Andrics. Nyuszi a feleségéhez hasonló embereken töprengett, akik úgy dolgoznak és élnek, mintha a háborút mindig (örökké) csak mások vívnák, mindig csak mások véreznének s nekik csak jól el kell látniok magukat és kivárni a háború végét. Ez a mondat lényege. A fordításban azonban mást találunk. Ott a Margithoz hasonló emberek „... úgy élnek és dolgoznak, mintha isten tudja meddig tartana a háború...“ Isten tudja, honnan került a fordításba ez az „isten tudja“, és miért maradt ki az, ami viszont benne van az eredetiben!

Sajnos ismét csak a következő, 176. oldalig mehetünk zökkenő nélkül. „...Zeko se nije probudio odmah, probudila ga je Margitina cika i

tutanj koraka u stanu iznad njega.“ Tehát: ...Nyuszi nem ébredt fel mindjárt, hanem Margit sikoltozása és a fölötte lévő lakásból hangzó léptek dübörgése ébresztete fel.“ A vizsgálatunk tárgyát képező fordítás 47. oldalán más kép fogad bennünket. Ott Nyuszit „... Margit léptei és sikoltozása ébresztették fel, aki fel-alá rohangált a lakásban.“

Az eredeti 178. oldalán: „...Zeko je išao napred, a nastojnik drhteći i oklevajući za njim.“ A házmester — ugyebár — reszketve és „vonakodva“ ment Nyuszi után. A fordításban (50. old.) a házmester „reszketve és tántorogva“ ment.

Csak még a következő esetben teszem próbára az olvasó türelmét, utána csak egyes szavakat sorolok fel. Ugyanis ebben a bekezdésben három helyen van más a fordításban, mint az eredetiben. Példánk a 183. oldalról való.

„Otišao je u kuhinju.

Otvoren kuhinjski prozor gledao je u strminu na kojoj je bila podignuta susedna kuća, na uzvisini, sa licem na Kneza Miloša ulicu. Zagledao se u tu slabo obraslu strmu stranu koja je zatvarala vidik, ali i ona je treperila istim nemirom.“

Tehát a konyhaablak nyitva volt, amikor Nyuszi a konyhába ért. A „strmina“ és a „strma strana“ valamilyen „meredekséget“, „meredek oldalt“ vagy „meredek részt“ jelenthet.

A fordításban (55. old.) Nyuszi mégis:

„Kinyitotta a konyha ablakát és kinézett a meredek útra, melynek magaslatán a szomszédos ház állt homlokzatával a Knéz Milos utca felé fordulva. Elnézte ezt a kopár hegyet, mely elzárta előle a láthatárt, de a hegy is ugyanazzal a nyugtalansággal remegett.“

Mindenesetre nagy merészséget jelent a meredek út magaslatára házát építeni, de Belgrád kellős közepére hegyet varázsolni sem kis dolog!

A szerb szöveg 184—185. oldalán négyszer fordul elő az „ispust“ szó. A fordítás 55—57. oldalán ennek a változatlan „ispust“-nak négy változata van: kihagyás, sáv, földszív és tér. S ha jól megnézzük, alighanem „beépítetlen rész“-ről van szó.

A „gornji deo tela“ miért „fej“, amikor semmi akadályja sincs annak, hogy meghagyjuk „felsőtestnek“. (186—58. old. Az első szám az eredeti, a második a fordítás oldalszáma az idézett munkákból.) Az „ostava“ (éléskamra) „árnyékszék“-ként szerepel a fordításban. (187—59. old.); az „izelica“ (ingyenélő) egyszerűen csak „munkakerülő“ (189—60. old.). Szerintem a „podgrejan kupus“ nem „kozmás káposzta“, hanem felmelegített, maradék káposzta, tehát „maradék étel“, amivel Nyuszi felesége a cselédleányokat etette (191—63. old.). A „žena setnih očiju“ nem „élénkszemű“, hanem fordítva „bánatoszemű asszony“-t jelent (192—64. old.). A „čangrizava“ nem „lompos“, hanem „zsémbe-lődő“ s mindjárt mellette az „osiona“ egyáltalán nem „csapzott“, hanem „hatalmaskodó“ (192—193—65. old.). A „prepiska“ nem „másolat“ (tehát nem „prepis“), hanem „levelezés“ (202—74. old.). A „jedar mladić“ nem „karcús fiatalember“, hanem ellenkezőleg „tömzsi“ fiatalember vagy „vaskos“ (205—78. old.); az „izgledao plahovit“ nem azt jelenti, hogy „jókedvűnek látszott“, hanem „hevesnek“ vagy „indulatosnak látszott“ (205—78. old.). A „jednom nedeljno“ nem „egyik vasárnap“ (tehát nem „jedne nedelje“), hanem „hetenként egyszer“ (208—82. old.).

Hogy ezt az elemzést gyorsabban fejezhessük be, a következő huszonegyhány oldal kisebb-nagyobb hibáit átugorjuk és csak az utolsó 4—5 oldal tévedéseiből emeljük ki a feltűnőbbeket.

A „podvožnjak“ aluljárót jelent, nem pedig „töltést“ (ami következetesen négyszer fordul elő egyforma konoksággal, 230—232 — 104—107. old.). A „pištaljka“ nem más mint „fütyülő“ (ahogyan azt még a kisebb szótárak is feltüntetik. L. Herceg János: Szerb-magyar szótár, Zombor, 1946. 169. old.) és semmiképen sem „pisztolygolyó“, sem nem „pisztolylövés“ (233 — 107—108. old.), ahogyan az két helyen is előfordul. Végül a „žbunje“ nem „csapda“, hanem „bokor“ vagy esetleg „cserjés“ (233—107 old.).

Arról már nem akarok részletesen beszélni, hogy a fordítás (a fordító vagy a lektor, illetve korrektor hibájából) nemcsak szavakat, hanem néha 4—5 sorból álló 2—3 mondatot is kihagyott. Ezeket a kihagyásokat nem a magyar nyelv követelményei hozták magukkal, hanem a műgond hiánya eredményezte.

A következtetés, amit a fentiekből feltétlenül le kell vonnunk, kettős: Nagyobb műgonddal készítsük a kiadásra kerülő fordításokat. (A kétkezi munkásoktól már olyan régóta elvárjuk a minőséget, miért ne tehetnénk ugyanazt a szellemi munkásoknál is?!) A másik következtetés a kiadóállalat munkaszervezését érinti. A fordítások lektorálását úgy kell megszervezni, hogy ne a mennyiséget, hanem a minőséget tartva szemelött, feltétlenül gondosan hasonlítsuk össze az eredetit a benyújtott kézirattal. A „több szem többet lát“ elv alapján. S akkor sikereink is átütőbbek lesznek.

c h. f.

Pechán Béla rajza